

Чин
Богојављенског
водоосвећења
у порти
Саборне цркве
у Крагујевцу

На Богојављење у Крагујевцу, у порти
Саборног храма, и слике на стр. 3 и 4.

Православна црква и њене основне карактеристике

Међу верским групама и деноминацијама (вероисповестима), које себе зову хришћанским именом, посебно место заузима наша Света православна црква. То је најстарија хришћанска Црква у свету. Она је управо толико стара колико и само хришћанство. Њу је основао Господ Исус Христос док је још по земљи ходио и од тада па све до данашњег дана, упркос свих препрека на њеној историјској стази, она успешно обавља своју свету и спасоносну мисију.

У току првих 1000 година после Христа у свету је постојала једна хришћанска Црква и сви они који су се хришћанима звали, независно од тога где су живели, припадали су тој Цркви. Године 1054. римски епископ, противно црквеном поретку, установљеном у току првих 1000 година, отцепио се од своје матице, прогласио себе поглаваром свих хришћана у свету и са паством, која се налазила под његовом непосредном јурисдикцијом, основао посебну хришћанску заједницу, по-

знату под именом Римокатоличка црква.

Отцепивши се од своје матице, Римокатоличка црква није успела да одржи своју паству под својом духовном влашћу и сачува своје јединство. У почетку 16. века избила је отворена побуна у крилу Римокатоличке цркве против папске власти и, као последица те побуне, дошао је на свет протестантизам, као посебна хришћанска вероисповест. Од тада, па кроз више од 400 година, протестанти непрестано мењају и реформишу Римски католицизам и том процесу једноставно нигде краја нема. Кад год протестанти направе неку измену и нешто ново унесу у свој црквени живот, роди се обично нека нова секта или деноминација. Стварање тих секти почело је прво у Европи, па је после пренето на амерички континент и овде нашло веома повољан терен за своје ширење. Те секте, у Америци, ницале су а и данас ничу као печурке после кише, тако да већ нико није у стању да нам каже колико их има на броју. Неки мисле да их има 1000, а неки верују да их има и више.

Све ове секте имају једну заједничку нит. Све су оне постале на један те исти начин. Неки протестантски свештеник, или теолог, дошао је у сукоб са духовним вођама секте, којој је припадао, па уместо да нађе пута и начина да се са њима измири и изглади своје неспоразуме, он се једноставно отцепио од њих и створио посебну секту. Ово је био најгори могући начин решавања црквених проблема, који се на жалост практиковао у многим црквеним споровима у прошлости, па се и данас практикује.

Наша, Православна црква има сасвим другачију историју. Њу није основао неки настрано оријентисани теолог, жељан кавге и обрачуна са својим претпостављеним, нити је она дошла на савет као резултат неке побуне и револуције. Њу је донео на свет Син Божји и предао јој на чување своју Божанску науку, коју она, у пуној њеној чистоти, кроз читаву своју историју, брижљиво чува и следује.

У свету постоји само једна Православна црква, на коју сачињавају такозване помесне и националне цркве као што су: Српска, Румунска, Грчка, Бугарска, Руска и друге. Свака од националних црква има свог патријарха или архиепископа, своје епискове и свештенике, своју администрацију; но све су оне равноправни чланови једне велике породице, познате под именом *Једна, Света, Саборна и Апостолска Црква*, или како се још назива *Источно-православна црква*. Кроз непуних 20 векова у свим православним храмовима у свету чита се *исто Вјерују*, служе се *исте службе*, примају *исте свете тајне*, певају *исте црквене химне*, прослављају *исте празници* и одржава *исти канонски поредак и дисциплина*. (Рачуна се да данас у свету има око 180 милиона православних.)

Нама православнима често пребацују да смо исувише конзервативни и старомодни и да упркос чињеници да се овај свет непрестано мења ми још увек категорички одбијамо да у наш верски и црквени живот уносимо било какве промене и новоте. Ми, опет, имамо читав низ оправданих и логичних разлога, који говоре у

прилог овог нашег става, од којих ћемо неке овде навести:

1. Ми полазимо са становишта да ако је једна хришћанска Црква могла бити добра за све хришћане у свету, за читавих 1000 година, зашто не би могла бити добра и за будућа времена? Шта би шкодило данашњем човечанству да још увек у овом свету постоји само једна хришћанска Црква?

2. Свето писмо нам каже да је Христос „исти, данас, сутра и заувек“ (Посл. Јеврејима 13:8), па зашто онда не би и Његова Црква могла бити иста данас, сутра и заувек?

3. Религија једног човека испољава се кроз чежњу његове душе за вечним вредностима и истинама, за нечим што се не мења већ вечито траје. Ни један човек не може имати довољно поштовања према једној религији, ако се та религија непрестано мења, а поготово ако те промене у њен живот уносе људи, не са циљем да угоде Богу, већ себи.

4. Бог и Његови морални закони никада се не мењају. Оно што је пред Богом било часно и поштено пре 2000 година, још увек је часно и поштено – и обрнуто.

5. Христос је основао само једну Цркву, а не 1000 разних секти и деноминација (вероисповест). Ни један човек при здравој памети не верује да, ако би Христос данас поново у свет дошао, да би одобрио све што ове секте раде и рекао да су оне све у праву.

6. Православна црква категорички одбија да у верски и црквени живот својих верника уводи било какве драстичне (те-

мељне) промене, јер је свесна да би то значило крај православља.

Ми православни верујемо да је наша Црква једина истинита Христова Црква и да ми можемо наћи више доказа у прилог овог свог тврђења него било која друга хришћанска деноминација. Но, иако смо дубоко убеђени да је истина на нашој страни, ми никада нисмо покушавали, нити данас покушавамо, да оне који нису православни приволимо, било милом било силом, да оставе своју веру и усвоје нашу убеђења и веровања. У Америци постоји на хиљаде разних секташа и њихових мисионара, који иду од врата до врата, растурају своју секташку литературу и говоре нам како је врућ и смрдљив пакао и шта нас све чека ако се не учланимо у њихову секту. Ми православни никад се овима послом нисмо бавили, нити смо кроз критику туђих веровања покушавали да докажемо да смо у праву. Један од веома угледних америчких сенатора Хју Скот (Hugh Scott), у свом говору, одржаном у Питсбургу, рекао је између осталог: „Овде у Америци, најмањи проценат криминалаца, разведених супружника, растурених домова и народа зараженог опојним дрогама налазимо међу становништвом православне вероисповести.“ У истицању вредности своје вере ми православни држимо се оне старе изреке да је *леп пример*, истинског хришћанског живота одувек био *најлепша беседа*, коју би живи човек био у стању да изговори.

Данас цео хришћански свет говори о јединству свих хришћанских вероисповес-

ти. Али многи од оних који пропагирају ово јединство посматрају овај проблем веома површно. Да би показали неку своју широкогрудност и трпеливост они нам говоре да су све религије исте и све цркве подједнако добре. На оваквим тврђењима, која не одговарају истини, не може се зидати никакво јединство. Приказивање овог проблема мањим него што јесте неће ником никакве користи донети. *Први корак* у правцу остварења хришћанског јединства требао би да буде *да отворено погледамо истини у очи* и заједнички установимо колико смо разједињени, па кад то установимо и поставимо тачну дијагнозу болести, онда можемо приступити тражењу лека.

Организовање нових секти и деноминација (вероисповести) и даље се наставља и нема изгледа да ће икада стати. Многи данашњи хришћански проповедници, у циљу да за своју секту придобију што више присталица, сликају хришћанство као религију која плаћа велики интерес и богате дивиденде, решава све наше проблеме, лечи све наше болести, обезбеђује и задовољава све наше животне потребе, и за све то не тражи никакве нарочито жртве са наше стране. Према учењу протестаната, да би човек спасао своју душу и заслужио небеско царство, он треба да изјави да признаје Христа за Бога и Спаситеља и он је већ спасен. Ми православни не слажемо се са овим учењем. Ми сматрамо да, ако је наш крајњи циљ вечни живот у небеском царству, онда би улазница у небеско царство, на сваки начин,

требало да се плати више од оне цене, коју протестанти прописују.

Православна црква не проповеда такву религију која својим верницима обећава све, а од њих у награду ништа не очекује. Православна црква проповеда оно исто учење, које је Христос проповедао. Она казује својим верницима само истину и ништа друго осим истине. Она нас учи да Христос није дошао у овај свет да реши све наше проблеме, већ да нас научи како те проблеме да савлађујемо. Он није обећао својим следбеницима лак живот и повластице у земаљским добрима. Он нам је обећао *крст на земљи и већни живот у небеском царству* за оне који то заслуже. Он нам је говорио: „*Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе, па нек узме крст свој и иде за мном*” (Марко 8:34). Према речима Христовим, да бисмо заслужили небеско царство од нас се очекује да *гладне нахранимо, жедне напојимо, голе оденемо, босе обујемо, болесне посетимо и увече не утешимо* (Матеј 25:31-46).

Православна црква стоји на гледишту да би хришћанство данас имало много више уплива, ауторитета и поштовања ако би се вратило на пут, којим је ишло кроз првих 1000 година. Наша Српска православна црква, кроз примере својих светитеља и богоугодника, учи нас да је страдање пут ка светости, да је главни симбол наше хришћанске вере *крст* и да без крста нема хришћанства.

Прота Радиша Пурић

Чиз резања
славског колача
на дан Св. Саве
у Саборном храму
у Крагујевцу

Свети оци о исповести и покајању

Свети оци Православне цркве, светитељи и подвижници су дубоки познаваоци човека и његове душе. Они су у самоћи много размишљали о животу, о човеку и његовој грешности. Да су заиста дубоки познаваоци човечје душе видимо из њихових молитава и исповедничких пописа људских грехова које су они саставили. Њиховом познавању људске природе и људских грехова немају шта да додају ни данашњи психолози. Све на ово доводи до тога да се дивимо њиховом познавању човека и човечје душе, које су они стекли борећи се са грехом у себи, и испитивањем својих мисли и дела. А Бог нас све позива на очишћење кроз покајање и „познавање себе”.

По св. Тихону Задонском, Бог – у својем спасоносном старању о човеку – призива грешника на покајање кроз страдање, смрт и васкрсење Сина свог, Исуса Христа, представљајући човеку да се то велико дело догодило њега ради. „Христос није ради чега другог дошао на свет, вели овај светитељ, него ради грешника, јер *Син човечији дође да тражи и спасе што је изгубљено* (Лк. 19:10). *Не дођох да позовем праведнике на покајање него грешнике* (Мт. 9:13). Он дозива грешника да се покајањем врати Њему: „Зашто си, грешниче, оставио мене? Зашто се удаљујете од оно-

га који те воли? Сети се да сам се ја тебе ради родио од Дјеве, и *обличје слуге узео* (Фб. 2:7); тебе ради био сам дете, осиромашао, понизио се, на земљи поживео, плакао, трудио се, претрпео гоњење, ружење, вређање, понижење, ране, пљување, подсмех и свако страдање; најзад умро срамном смрћу на крсту. Све ово сам учинио ради твога спасења... Сети се колика је, и колико драгоцену цену за тебе дата: крвљу мојом и смрћу мојом испкупљен си! Сети се свих мојих заслуга којима си задобио опроштај грехова и вечни живот и покај се, и тако ћеш се спасти. *Ево, стојим код врата и куцам* (Окт. 3:20)... Тако Син Божји дозива заблуделог грешника”.

Св. Јован Лествичник овако говори о потреби покајања: „Души је у природи да познаје свој грех и да о њему размишља и – познавши га – да се уразуми, да се потребним начином покаје, да све потребно исправи, да се стара да умањи зло и да га потпуно прекине; да испуњава врлине са добрим расуђивањем, да прима просвећење које долази од анђела слатог при светом крштењу, који је чува учи је и посвећује у богоугодном и оптужује је, да би се удаљила од оног зашто је мрско Богу”.

Говорећи и покајању и исповести наших грехова и о њиховом значају за наше спасење, свети Јован Златоусти вели: „Онај, који зна све ствари од њихове појаве, тражи од нас признање, не због тога што их не зна, но зато што жели, да ми, помоћу исповести, осетимо свој грех, и покажемо своју савезност... И није чудно само то што нам Бог опрашта грехе, но и то што их Он *ћ* објављује и не обнародује, што *не* Он не принуђује да иступимо и

Сцене
из представе
„Солунци говоре”
од Антонија
Ђурића

јавно да огласимо оно, у чему смо погрешили”.

Свети Василије Велики, говорећи о мржњи према греху, каже: „Не исповеда грех онај, ко каже „згрешио сам”, а по том остаје у греховима, већ онај који, по вречима Псалмопесника, увиди свој грех и омрзне на њега. А ко непрестано даје обећања и непрестано их обара, тога – као сасвим окорелог – Он лишава свога човекољубља”.

Свети Кипријан Картагински у своме делу „О палима” овако моли хришћане: „Свако од вас, молим вас браћо љубљена, нека исповеда свој грех, док се такав који је погрешно налази још у овоме свету, док исповест његова може бити допуштена, док су задовољење и опроштај преко свештеника угодни пред Богом”.

За право покајање потребно је да човек искрено у души сазнаје своју грешност – а то сазнање своје грешности доводи човека до смирености. Тако је смиреност пут ка покајању. Потребно је, дакле, да човек прокине дубоко сазнањем да није добро радио, да је крив пред Богом и да стоји са одговорношћу за то.

Покајање је потребно свакоме без изузетака, јер нема човека без греха. Зато св. Јован Богослов каже: „Ако кажемо да немамо греха, себе варамо и истине нема у нама (1. Јн. 1:8)”.

Наше искрено покајање треба да прати хришћански пост за који св. Јован Златоусти вели: „Као што је немогуће да ватра гору и у води, тако је немогуће покајање без поста... Ко се моли и пости, има два крила, лакша од ветра; он је бржи од огња, само он може да победи демонске силе, јер нема силнијега од онога који се искрено моли и пости...Зато да пости *око твоје, и ухо твоје, и језик твој и срце твоје, и рука твоја, и колена твоја, а не само лакоми желудац*”! Овакав пост је потребно да прате и наша добра дела.

Зато не будимо жалосни и не очајавајмо, јер св. Димитрије Ростовски каже: „Не буди жалостан, неразумни човече, због твојих великих грехова пред Богом...нема греха који је већи од милости Божије! Бог носи грехе целог света и свакоме опрашта преко покајања; а ти мислиш да само твоје грехе – и грехе једнога човека – неће понети; Онај који је за сав свет пролио своју крв, зар само теби, једином, крвљу својом неће дати опроштај? Само ти престани да грешиш; само се покај; исповеди само грехе своје да се оправдаш. Реци: исповедам, Господе, безаконе моје – и одмах ће оставити нечистоћу срца твога. Он, који је рекао: „*Ја сам те саздао, слуга си мој, нећу те заборавити. Расућу као облак преступе твоје, и грехе твоје као маглу; врати се к мени*” (Ис. 44:21-22).

Плач сина човековог

Господе, ево ме, стојим пред Тобом,
разговарам са самим собом,
пред Твојим светим гробом.
Господе, размишљај и знам да си распет
на крсту, између разбојника два,
Господе, мисао моја сва
упућена је Теби,
а како и не би,
јер, коме другом да се обратим...
О, преблаги Боже,
чуј ме, зла се гомилају и множе,
људи су постали
и заостали
на првом степену развоја,
нико не цени љубав и капи врела зноја,
да земља ова – човекова и моја –
пева,
да узалудно не снева,
да се радује,
али демонски маестро компоује
злураду – варљиву химну таштине,
нико да погледа у висине
неба,
да затражи оно што му треба:
мир, радост, љубав и слогу,
нико се не обраћа Теби – распетом Богу...

Господе свемогући, Христе,
из своје душе чисте
вапај свој узносим
и просим:
милости од Тебе, Боже благи,
јер душа хоће да се слади
вером у Свечовека,
али, ми, синови овога века
журимо,
јуримо,
срљамо и падамо
и ако знамо,
да је узалудност наша
немоћна, опора као пелена чаша.
Са неком сулудом свести
човек подиже немоћне пести
и прети,
самом се себи свети.
У безверју и таму духа,
остали смо без слуха,
више не чујемо
небесни позив – да се радујемо.
Грлимо таму,
а светлост божанску остављамо саму
да блиста,
непролазна, вечито иста,
забављамо Тебе – распетог Христа.

Господе, ја недостојни син Твој,
узносим Ти напаћене душе пој,
молим се, сузу проливам,
плаштаницу свету смирено целивам.
О, Боже, Боже мој,
чуј вапај који Ти узноси грешни син Твој,
напаћен, остављен
и запостављен,
али још искра светлости блиста,
да душа човекова чиста,

молитву узнесе
и да Теби, Боже, принесе дар –
духовни жар
вапаја,
горког кајања и уздихаја.

Господе,
ја, син Твој и човечији,
данас сам постао ничији,
јер позив лажни
зове моје биће
на варљиво пиће
отрова-савремености,
са безброј зала и пакости,
да ме опаки тренутак снажи,
да бих остао на стражи
порока,
да слушај гласове лажних пророка,
који злурадо јече,
јутра претварају у вече,
да тама вечита овлада,
Господе, такво је време сада.
Трка, поамна, махнита,
пакост свеколика,
прохтеви без граница,
са јатима злослутних птица
лете,
прете,
зову: старца, човека и дете,
демону да се посвете,
духу раздора и мрака,
поамност чудна и јака,
заробила је човека –
сина овог узаврелог века.

Узалуд нам је цивилизација
и назовиеманципација
од електрицитета,
до универзитета,
пружили су нам многа обиља,
али нигде топлине и миља,
нигде праве радости,
сви смо препуни жалости,
као на гробљу,
слични смо робљу
страсти и пожуде,
престали смо прогамиране, модерне Јуде...
Заборавили смо народ и поред свој,
туђински – мамонски пој
сатире снагу наших синова у туђини,
и, као у некој дивљини,
живот меримо кроз доларе и марке,
грлимо пролазне варке.
Вечита синтеза народног духа,
тражи нова руха,
да не одбацујемо братство људи,
да не изазивамо олаке неслоге ћуди
раздора; без брата и друга,
пуни смо поруга
и за себе саме,
постали смо деца демонске таме.
А Ти, Ти нас тако не учиш, Боже,
јер људи треба да се сложе
и расађују цветове мира и слоге,
да би нас мимоишле несреће многе...
Господе, опрости за моје вапаје,
опрости за сузе и уздихаје,
али погледај, са Голготе, наше нараштаје,
како лутамо без циља и идеала,
утрула је вера Божанска, права

и, као да је настала поноћ,
вечита ноћ
аветиња,
газимо величине светиња,
отров савремености пијемо,
очају се радујемо.

Боже мој, опрости,
уморан сам,
дрхте ми дамари и кости,
плачем, молим Твоје милосрђе,
окови греха и рђе,
као снага челика,
проклетства сваколика,
заробила су душу човека,
палог трибуна овог злурадог века.

Стојим ево ме, Господе, погнуте главе,
без гордости и варљиве славе,
плаштаницу, Твоје распеће,
знамење патње највеће,
са сузама целивам,
молим се, а не лицитирам
своју назовимоћ,
Господе, даруј нам, да ноћ
Великог петка
приведе се до прапочетка,
божанског надахнућа,
да би достигли радосна сванућа:
Васкрса и опраштања,
Боже, опрости за грешна маштања...
Снаге и љубави, Боже, људима даривај.
**СИНЕ ЧОВЕКОВ. ПЛАШТАНЦУ СЕТУ,
СА СУЗОМ ЦЕЛИВАЈ!...**

Маринко М. Весин

ЈОШ УВЕК НЕМА ДОЗВОЛЕ ЗА ПОДИЗАЊЕ НОВЕ ЦРКВЕ У РУ- ДОВЦИМА

Пре рата 1939. године, освешћени су темељи нове цркве у Рудовцима, крај Лазареваца, али су радови, услед ратних прилика прекинути. Пре неколико година је затражена дозвола за настављање радова, али одговор није стигао. Једноставно се ћутало, а што је уобичајено кад год је црква у питању. Дошло је до састанка у Лазаревцу између епископа шумадијског Саве, затим председника комисије за односе са верским заједницама као и градским оцима и опет – ништа. После неколико година, затражено је, да се о трошку црквене општине у Рудовцима испита терен. Утрошено је близу 100.000.000 ст. динара, и опет – ништа! Црква је уваљена у непотребан трошак, а дозволе нема. Не дозвољава се подизање цркве у крају у коме су **ТУРЦИ ДОЗВОЉАВАЛИ ПОДИЗАЊЕ СРПСКИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА**. Но, не само у Колубари, већ ни у осталим деловима Шумадијске епархије не дозвољава се подизање нових цркава. Од 1944. године у Шумадији није подигнута **НИ ЈЕДНА НОВА ПАРОХИЈСКА ЦРКВА**. Ако је тако, чему онда Закон о правном положају верских заједница – по коме би и Епархија шумадијска могла да подиже нове парохijske цркве и наставља радове на започетим храмовима – када се тај закон не поштује! Или се такав став односи само на нас?

ТЕОРИЈА

БИОЛОШКИХ НЕЈЕДНАЧИНА

или

Како се може доживети Свевишњи

Пише

проф. др Милорад Д. Велисављев

(1)

ШТА СУ ТО БИОЛОШКЕ НЕЈЕДНАЧИНЕ?

Под појмом биолошке неједначине подразумевамо такве биолошке појаве, при чему укупност једне или више појава не одговара збиру последичних појава.

У математици је овај појам познат, јер тамо „владају беспрекорни закони једначина“ тј. лева страна мора бити једнака десној страни.

У физици, према Мејеровом закону, материја се не уништава, него само прелази из једног у друго стање, нпр. топлотна, електрична и друге енергије.

У биологији и метафизици постоје безбројни примери биолошких неједначина, на чему ћемо се највише и задржати.

ИСТОРИЈАТ НАСТАНКА ПОЈМА БИОЛОШКИХ НЕЈЕДНАЧИНА

Био је Конгрес физиолога Југославије у Загребу. После предавања, требало је да одемо у близину Карловца, у неки замак, да вечерамо и да ту и преноћимо. Тако је и било. Док смо у замку чекали на вечеру, разговарали смо међусобно: биолози, физиолози, фармаколози, лекари, педијатри и многи други, који се изворно или индиректно, поред своје основне струке, баве и физиолошким односно биолошким проблемима. Уосталом, свима нам је заједничка матична наука биологија...

Нас неколико седело је поред нашег београдског професора фармакологије др Синише Богдановића; разговарали смо о свему и свачему, као што то и бива на оваквим и сличним скуповима. Професор др Синиша Богдановић је познати београдски и југословенски професор фармакологије, сада већ доста давно у пензији. Вероватно сам, размишљајући о саопштеним темама био заокупљен одређеним физиолошким збивањима и проблемима у науци, тек некоко ми је пало на памет да свога професора Богдановића запитам: професоре Богдановићу, видите, ми се сада налазимо на Конгресу физиолога и о томе, о тим радовима размишљамо, шта Ви мислите, да ли је следеће исто: кажипрстом руке, на пример, можемо да направимо један одређен физиолошки потез, који подразумева стављање у покрет одређених мишића, нерава, уопште одређен физиолошки покрет. Тај покрет је

увек исти — кажипрстом десне руке на пример. Тим покретом можемо да учинимо безазлен покрет, али тим истим покретом на орозу пушке можемо да убијемо човека испред себе, хотимично али и нехотично — случајно. Тим потпуно истим покретом на аутомату можемо да убијемо више људи, а тим истим покретом на атомском орозу можемо да убијемо на хиљаде и стотине хиљада људи! Професоре, да ли је то исто? тј. да ли су то исти, физиолошки говорећи, исти покрети!?

Не бих могао да у потпуности поновим речи професорове, али ми је рекао да то није исто, и да то не може да се упоређи... после тога разговор је пренео на друге теме...

Годинама после тога размишљао сам о овоме и о тзв. „васионском моралу“. Можемо ми доносити свакакве законе, „шта је правилно, шта је праведно“ и тако даље, али једно остаје: то је тај наш хришћански, васионски морал...

Рекли смо да у метафизици постоје безбројни примери биолошких неједначина.

СТВАРАЊЕ СВЕТА ЈЕ ПРВА БИОЛОШКА НЕЈЕДНАЧИНА

И Црква и наука исто описују прво стварање тј. стварање света. Још у старој грчкој митологији под појмом хаос (chaos) описује се да је то „неизмерни понор“ (chasma pelarion) испуњен неком праматеријом мрака и магле. Постао је пре свих ствари. Он је мрачни и живи праизвор свега живог на свету...

У Првој књизи Мојсијевој, која се зове „Књига постања“ пише: У почетку створи Бог небо и земљу. А земља беше без обличја и пуста и беше тама над безданом и дух Божји дизаше се над водом. И рече Бог: нека буде светлост! И би светлост.

Кант — Лапласова теорија објашњава стварање наше Земље одвајањем од Сунца. У ствари, Кантова космогенијска хипотеза, једна је од првих научних хипотеза о постанку васионе, и редовно се повезује и помиње заједно са нешто каснијом Лапласовом хипотезом, која објашњава постанак само Сунчева система, од које се, као што је познато, битно разликује. (Immanuel Kant, 1724—1804, професор универзитета у Кенигсбергу, данашњем Калињинграду, родоначелник је класичне немачке идеалистичке филозофије; Pierre Simon marquis de Laplace, 1749—1827, француски математичар, теоријски физичар и први неимар небеске механике.) За Канта су звезде сунца, око којих круже планете, као и око овог нашег Сунца, покорављујући се закону опште гравитације, који влада целом васионом. Али и све звезде по Канту, круже око свог централног тела, приближно у истој равни тзв. галактичкој равни, или равни Млечног пута.

Ово је на сваки начин, по нашем мишљењу, прва биолошка неједначина — истина непозната у својој основној суштини, али на сваки начин неједначина...

Ако са научне тачке гледишта посматрамо даљу еволуцију земље само, а не еволуцију и живот и развој бесконачних светова, видећемо да је све засновано на неједначинама. Без обзира да ли претпоставимо, да је у тренутку

одвајања Земље од Сунца на Земљи као на усајаној планети било живота, што је независно ако је она заиста била усајана лопта, или чак ако и претпоставимо да је било, онда се морало од мртвога створити живо, што је такође биолошка неједначина, јер научници читаваг света, та два појма строго одељују тј. мртво и живо, са напоменом да мртво може а мртво не може постати живот.

Да постоји јединство мртве и живе природе, ми смо безброј пута у својим радовима доказали. И Библијско казивање да је Бог створио човека од земље и да му је удахнуо душу, више је доказ за, иако као биолошка неједначина потврђује да постоји јединство живе и мртве природе.

Узмимо састав сваког живог бића, а посебно човека. Поред кисеоника, водоника и угљеника, као основних материја (вода које у организму има од 65—70% састоји се из кисеоника и водоника), поред ових елемената мртве природе, наш организам се састоји из азота, калцијума, фосфора, натријума и хлора (кухињске соли!), јода, калцијума, мангана итд. чак и неколико атома кобалта без кога (витамин Б₁₂) није могуће сазревање црвених крвних зрнаца. Филозофски гледајући, човек заиста није постао од ваздуха, него од земље тј. од мртве природе. Из упоредне физиологије знамо да постоје и таква жива бића која су „концентратори калцијума“ нпр. пужеви и шкољке итд. или пак тзв. „концентратори фосфора“ — неке морске рибе. Људско биће има само 9—11 мг% (или 2,5 ммол калцијума), док се код пужа преко 98% материја налази у његовој луштури... итд.

Може се слободно рећи да је најидеалнија али и најнаучнија прича о стварању света. Да је прво створен човек, била би то за њега катастрофа, јер не би имао од чега да живи, да се храни. Исто то вреди и за сва друга жива бића. Биљежи не би могли постојати, да није било биља а месојежи не би могли да се хране да није било животиња, које су им служиле за храну. Све је то промишљено и идеалније није могло да се замисли. Наука је исто тако доказала да је ова поступност у стварању света морала ићи тим путем, ако само узмемо за пример тзв. Кант — Лапласову теорију одвајања од Сунца као ужарене лопте.

Све теорије о постанку света не могу да заобиђу овај логичан редослед у стварању света. Ми се на томе не можемо дуже задржавати, осим да кажемо да и стварање света показује једну биолошку неједначину тј. да је и немогуће могуће тј. да од мртве материје постане жива материја... што личи на чудо, што баш и потврђује биолошку неједначину јер, осим физичких, сигурно је да постоје и метафизички закони.

БЕСКОНАЧНО ВЕЛИКО И БЕСКОНАЧНО МАЛО, ВИДЉИВО И НЕВИДЉИВО...

Из биологије знамо да су најнижа бића једноћелијска укључујући и полне ћелије. Вируси су чак субћелијска бића (ДНК и РНК вируси). Ако кажемо да живот детета, у утроби мајке, почиње са готово бестелесном тежином тј. од две ћелије а да се на крају жи-

вота у утроби мајке повећа 5.000.000 пута, дужина 5.000 пута а површина 6.000.000 пута онда је то „просто несхватљиво“. Наиме, живот људског бића почиње са „бестелесном“ тежином тј. са 1/1.700.000 део грама, дужине са 1/93 од цм а површина са 1/28.000 од цм². Остаје као биолошка неједначина, шта је то што омогућује овако повећање у астрономским или васионским цифрама!?

Идемо и даље и цитирајмо савременог немачког генетичара Фреја (Frey); у књизи Хумана генетика (Humangenetik) он каже да би се од свих гена у 46 хромозома односно 60 билиона хелија сваког људског бића које оно поседује, могла направити „телеграфска трака“, која би могла да буде три и по пута дугачка до Сунца и натраг. Зар ово не звучи „готово несхватљиво“ а ипак су ово научници беспрекорно тачно израчунали. Из генетике нам је познато да постоје и субјединице гена (мутон, цистрон итд.). Од бесконачно малог долази се до бесконачно великог...

Из науке о исхрани знамо да се 24 аминокиселине могу поређати на 2.400.000.000.000.000 различита начина. Свака пак беланчевина садржи неколико хиљада аминокиселина (десетина, стотина), које морају бити поређане према одређеном редоследу (секвенци) и то у тродимензионалној структури. Из биохемијске генетике знамо, да је довољно да само једна аминокиселина промени своје место у низу (редоследу, секвенци) и да настане „патолошка“ ненормална материја. Тако имамо преко 300 патолошких хемоглобина, многобројне ензиме, односно њихове варијанте (изоензиме). Примера ради, само један од 18 ензима еритроцита G-6PD односно гликоза — 6 фосфат дехидрогеназа има 152 варијанте (изоензиме) а од недостатка овог ензима болује око 100 милиона људи у свету, па и у нас (највише у Западној Африци). Ове особе добијају тзв. „хемолитичку анемију“, када узимају лекове против маларије (кинин, хлорохин) затим сулфонамиде, ако узимају у исхрани боб (врста пасуља) или пак рибизле. Долази до распадања црвених крвних зрнаца и до жутице (хемолитичке). Све су то „чуда природе“ али и истина научно доказана.

За алергију знају готово сви лаици, иако можда не знају сви за овај назив, који је први дао Клод фон Пирке, педијатар из Беча, 1906. г. (Claude von Pirquet) а назив потиче од две грчке речи анос — други, друкчији, и ерген, дејствовати, реаговати — па би у преводу значило друкчији начин реаговања. Многи су добили „копривњачу“, „екцем“ (од гр. речи егзеин = кључати, како су замишљали њихови лекари), „фирцигер“ или „фирциг“ (од нем. речи vierzig што значи четрдесет, јер се јавља после 40 дана (6 недеља) од рођења. Кијавица, астма, астматични бронхитис могу настати на мирис цвећа (зумбула на пример) са главобољом или без. Све то може настати на мирис сена, на перје, вуну итд., на ову или ону храну, на лекове, на хладноћу итд. Најтежи вид овога је свакако тзв. Квинкеова болест или синдром (Quincke), при чему долази до отока на лицу (очни капци, усне итд.) а чак погубљена болест може бити оток гласних жица са гушењем. Најзад, ни астма није безазлена болест. Ако кажемо да

човек може да „настрада“ на узимање одређене али нормалне хране, лека у нормалним количинама тј. терапијским дозама, код пријема инјекције (пеницилина итд.) онда и ово може да буде у извесној мери биолошка неједначина, да „један убој бризгалице“ али дат „интравенски“ може да донесе чак и смрт.

Рекли смо у наслову бесконачно велико и бесконачно мало, то данас и наука објашњава и не подлеже сумњи, исто као и видљиво и невидљиво, немогуће и свемогуће. А по нашој хришћанској вери Творац је Свемогући, Свевишњи — Творац видљивог и невидљивог...

Пређимо на друге научне појаве, које могу да послуже у објашњењу биолошких неједначина.

МЕТАБОЛИЗАМ

Реч метаболизам је грчког порекла, потиче од речи метаболеин, што значи мењати, мењати се. У нас се преводи речју размена материја. То су промене у организму биљака, животиња, микроорганизама и човека, које се састоје у уношењу хране, њеном разлагању, асимилацији (анализи и синтези). Колико је то компликован механизам и колико је све повезано показује и чињеница, да на било којој степенаци разлагања или синтезе, стварања појединих ткивних и хуморалних материја дође до „отказивања“ односно до мана у метаболизму (урођене или стечене) — ремети се цео сложени метаболични процес. Такве болести су и описане од стране чувеног лондонског професора педијатрије сер Арчибалда Гаро-а (Sir Archibald Garrod) са почетка овог века, што је данас предмет тзв. биохемијске генетике. Самог Гароа сматрамо за творца биохемијске генетике.

Постоје најразличитије урођене мане метаболизма аминокиселина, беланчевина, масти, угљених хидрата, минерала и витамина па и воде. Довољно је да постоји и „најмања“ мана у метаболизму, па да дође до најтежих па и катастрофалних поремећаја, тешких телесних и душевних оболења или пак и смрти (фенилкетонурија, шећерна болест, хемоглобинопатије, малигна и друга оболења). Рекли смо да те мане могу бити урођене односно природне (у утроби мајке стечене) или стечене, после рођења. Блокирање нпр. кисеоника спољним отровима (CO, CO₂ CN и сл.) једног јединог атома последице су несразмерне у смислу биолошких неједначина.

Постоје најразличитије урођене мане метаболизма аминокиселина, беланчевина, масти, угљених хидрата, минерала и витамина па и воде. Довољно је да постоји и „најмања“ мана у метаболизму, па да дође до најтежих па и катастрофалних поремећаја, тешких телесних и душевних оболења или пак и смрти (фенилкетонурија, шећерна болест, хемоглобинопатије, малигна и друга оболења). Рекли смо да те мане могу бити урођене односно природне (у утроби мајке стечене) или стечене, после рођења. Блокирање нпр. кисеоника спољним отровима (CO, CO₂ CN и сл.) једног јединог атома последице су несразмерне у смислу биолошких неједначина.

Калоријске потребе организма

Појам калорије увели су у хуману медицину педијатар Ото Хојбнер (Otto Neubner) први професор и шеф Катедре педијатрије у Берлину и физиолог Макс Рубнер (Max Rubner). Оки су, као што је познато, проучавали калоријску вредност хране, утврдивши да 1 грам беланчевина даје 4,1 калорију, угљени хидрати 4 калорије а масти 9,3 калорије (данас се користе нове јединице тзв. милимоли — ммол — те треба калорије помножити са 4,19). У лабораторији Рубнера су храну сагоревали у калориметру, који су конструисали, и Хојбнер је та сазнања применио на деци. Међутим, израчунавши да је одојчету у првој години заиста потребно (према мајчином млеку рачунајући) од 110—90 калорија на килограм, и дајући деци по тим беспрекорно израчунатим пропорцијама, деца не само да нису напредовала, него напротив. Класични су описи хипотрофија односно атрофија (крајњи стадијум потхрањености) из тог времена тј. крајем прошлог века. Ствар је за њих била изненађујућа и запрепашћујућа. Откуда то? Кажимо да мајчино млеко (као и кравље млеко) дају 670 калорија на 1 литар. Морамо рећи, да грешка у рачунању калорија није постојала, јер су ова два научника све то беспрекорно израчунали а и други чувени научници су то потврдили. При тој беспрекорној рачуници, њихова једначина је изгубила на вредности али у смислу биолошке неједначине. У чему је заправо ствар?

Морамо рећи да у то време још није чувени пољски биохемичар који је радио у Лондону Казимир Функ (Kasimir Funk) објавио свој рад о витаминима (1912), давши истовремено и сав назив витамин (вита = лат. живот амини = биохемијске супстанце). Хојбнер и Рубнер су погрешили јер нису водили рачуна о минералним солима и витаминима па и о води, јер све ово троје не даје калорије, а ипак су неопходни за живот, јер без њих је живот немогућ! Већ смо раније истакли да без неколико атома кобалта такође је живот угрожен јер нема сазревања црвених крвних зрнаца.

Не улазећи у детаљније описе свих минералних соли и витамина, само ћемо на једном примеру објаснити, оно што се зове и биолошка неједначина и метаболизам са сунцем као и појам, који смо пре неколико година увели у медицину: појам биоархеолошки остаци у хуманој врсти. Реч је о витамину „Д“.

Витамин „Д“ (Де)

Највероватније је и најсврхисходније претпоставити да је живот човека почео у земљи вечитог сунца. Због чега? Како се иначе онда може објаснити и схватити да и мајчино млеко, храна од природе намењена одојчету не садржи довољно витамина Д., без кога је живот такође немогућ, иако и тај витамин као и сви други нема уопште калоријску вредност. У земљи вечитог сунца (пре проналаска ватре) мајчином млеку није било неопходно депоновање витамина Д., јер га је људски организам најнежнијег људског створења, новорођенчета и одојчета садржавао у виду витамина у поткожном масном ткиву.

Довољно је, а то је и био случај, да ово биће буде изложено ултраљубичастим зрацима, па да се тај провитамин претвори у витамин Д. Ми смо то у свом ранијем раду поред осталих материја назвали и провитамин витамина Д „диоархеолошки остатак у хуманој врсти“. Ово је исто тако и пример метаболизма са сунцем „страховито ужареном лоптом“ (звездом некретницом). Уосталом саобраћамо у смислу метаболизма ми и са земљом. Без јода, кобалта и других материја нема живота, или је тај живот тешко погођен болешћу. Примера биоархеолошких остатака у хуманој врсти имамо више (купреин у еритроцитима на пример, зуби секутићи и очњаци, смена биљоједа на месоједе!)

Обична кухињска со

Кухињска со има формулу NaCl тј. састављена је из натријума и флора. Улога ове наизглед баналне материје је огромна, јер без ње нема живота — без те мртве материје! Свих 25 милиона хелија „купа се“ у 0,9% раствору кухињске соли односно NaCl . У ранијим деценијама и вековима деца су умирала, јер се улога и значај кухињске соли пре Клода Бернара (Claude Bernard) великог француског физиолога није знала. Он је то назвао „физиолошки раствор“. Што је организам млађи то је и метаболизам NaCl , наравно и воде у вези с тим, значајнији и важнији. Овај раствор, кога већ деценијама сами производимо у лабораторијама мора бити 0,9% или 9 грама на 1000 мл. воде.

Концентрација овог физиолошког раствора може у болестима бити већа или мања, посебно у доба одојчета, што води тешким променама у телесном и душевном погледу. Описана је болест тзв. **токсикоза** (токсички шок), који иде са ексикозом тј. исушењем, ацидозом тј. закишељавањем организма и најзад токсикозом или токсичним отровањем (метаболичким) организма. Ако се из било којих разлога, унутрашњих, или и комбинованим, наруши ова равнотежа, не само да може доћи до оболења него и до смртног исхода. Описана је и тзв. „хипернатремичка енцефалопатија“ тј. оштећење мозга због повишене количине натријума у крви. Иде са најтежим душевним поремећајима. А, насмотреност или незнање мајке, па и други моменти (прегрејавање, претопљавање, неуношење довољне количине течности, проливи, повраћања и инфекције) могу довести до смрти. Селаци имају обичај да кажу: „мало фали, много квар“, а то је опет другим речима изречена мисао „биолошка неједначина“. Заиста мала несмотреност и губимо драгоцен живот најдражег бића, одојчета...

Медицина хумана, када је о њој са да реч, а то вреди и за ветеринарску медицину као и за биљну фитопатологију, о овим биолошким неједначинама мора увек водити рачуна.

Навешћемо и друге примере, иако их је безброј на свим степеницама метаболизма и на нивоу утицаја спољних (егзогених) и унутрашњих (ендогених) као и комбинованих.

Реч две о антибиотцима и другим антимикробним лековима.

Антибиотици и други антимикробни лекови

Познато је да је са Лујем Пастером (Louis Pasteur) и Џоном Листером (John Lister) започела тзв. бактериолошка ера. Са Александром Флемингом (Alexander Fleming) око средине овога века започела је и траје тзв. антибиолошка ера.

Антибиотици, су, као што је познато, продукти метаболизма бактерија, гљивица, плесни, ређе виших биљака, који већ у малим концентрацијама спречавају развита, или усмрћују друге микроорганизме. Они ремете метаболизам микроба, спречавајући њихово дисање и деобу. Неки инхибишу (коче) само одређене ферменте (ензими) микроба. Већина антибиотика делује у терапијским дозама бактериостатички тј. они заустављају само развој клица, што је обично довољно да организам фрагментацијом и другим сопственим ћелијским и хуморалним одбрамбеним механизмима уништи процрле микроорганизме.

Давање антибиотика и других антимикробних лекова (сулфонамид и др.) није у биолошкој једначини са ефектом, који они врше у организму човека, када је о томе реч. Познато је и „суперпоновано“ дејство тј. два лека дата у синергијском (заједничком) деловању, делују јаче него сумирано сваки засебно. Недавање пак такође није у корелацији са ефектом који може да значи и смрт индивидуе, или трајно телесно и душевно оштећење (менингитис, енцефалитис и др.) Велики је то „проналазак“ иако је то све постојало и пре ових „великих проналазака“. Незнање закона не оправдава и непостављање праве и благовремене дијагнозе болести, може се „осветити“ или смрћу или трајним телесним и душевним последицама хуманог бића. И овде вреди она народна „мало фали али много квар“. Колики су животи изгубљени у прошлости!

Наш познати нутрициониста, др Александар (Бата) Ђаја, је често говорио: „Није тачно да је фабрика шећера та која производи шећер. Права фабрика је њива односно земља, која ствара уистину шећер“. Можемо слободно да кажемо да је то случај и са другим материјама (беланчевинама и мастима—уљима). Из безобличне масе и сунчеве енергије — метаболизам са сунцем, стварају се и уља и беланчевине и шећер. Како је све то величанствено замишљено и остварено!

Зар и додавање вештачког или природног ђубрива није исто тако у биолошкој несразмери, биолошкој неједначини са „доприносом“ које ово чини у повећању приносу. Физиолози и хемичари односно бихемичари и биолози ће на све то рећи: па то су „одређени ензимски процеси“. И то је апсолутно тачно, па ћемо и о томе рећи неколико речи.

ЕНЗИМИ ИЛИ ФЕРМЕНТИ

У својој одличној књизи „Диференцијације у живом свету“ професор др Александар Савовљев расправља о томе, шта је пре постало — ензими или њихов супстрат, беланчевине, масти, угљени хидрати. То је заиста питање чисте

биолошке филозофије, али је и веома значајно и важно. По дефиницији су ензими „катализатори“ биолошких процеса, који убрзавају или поспешују метаболизам. Они су заиста идеалан пример биолошких неједначина, јер њихово одсуство води ка тешким болестима, па чак и смрти индивидуе, а да сами не представљају велики материјални супстрат, који би био у корелацији са учинком, који они чине у многобројним метаболичким процесима, а њих тј. ензима има нешто преко 2.000! Сви животни процеси у биљкама микроорганизмима, животињама и човеку, одвијају се преко тих ензимских реакција, при којима се они не троше али страховито каталитички делују на биолошке процесе! Њиховим блокирањем, такође са неупоредиво малим „материјалним супстратом“ (СН, СО и др.) добија се такав, тежак, негативни учинак, који може да доведе и до смрти индивидуе.

Сада ништо о метаболизму аминокиселина и њиховим комбинацијама у живом организму.

АМИНОКИСЕЛИНЕ И ЊИХОВ МЕТАБОЛИЗАМ

Аминокиселина има 24, од којих неке називамо *есенцијалне* или *битне* (битне по животне процесе) а друге *неесенцијалне* (небитне). Њиховом међусобном комбинацијом, могуће је направити 25 милиона комбинација. То је такође велика биолошка неједначина јер је реч о комбинацијама на нивоу молекула и атома, односно пептида и полипептида. Иако је давно речено да „сва лепота биљног и животињског света почива на мутацијама“ тј. на молекуларном нивоу, чиме се бави молекуларна генетика, овако потенцијално велика биолошка могућност аминокиселина је свемирски чудна — свемирско чудо — необјашњива за многе, а ипак истинита на основу најновијих сазнања и достигнућа на пољу биохемијске и молекуларне генетике, што треба да захвалимо великим умовима савременог човечанства, посебно великим савременицима, на пољу опште и хумане генетике Криксу Вотсону као и Жакобу и Моноу (Crick, Watson, Jacob, Monod).

Када је већ реч о аминокиселинама, довољно је само да кажемо да дејством *мутагена* (биолошких, хемијских и физичких) на једну једину аминокиселину, могуће је довести до стварања најтежих последица по материју као такву (беланчевинасти и други супстрат, ткивни и хуморални). Довољно је да једна једини аминокиселина измени место, па да то буде сасвим нова биохемијска супстанција. Отуда имамо неколико стотина патолошких хемоглобина, са свим несагледивим последицама по индивидуу, што је у несразмери са дејством „ноксе“, која је до тога довела. Уосталом, таквим се молекуларним „удесима“, „задесима“ и слично могу објаснити и друга изванредно повољна дејства на ткивном (ћелијском) и хуморалном супстрату.

Ово што је речено за аминокиселине и беланчевине вреди наравно и за масти, односно липиде, и угљене хидрате, односно глициде (атеросклероза и с тим у вези многобројна тешка па и смртоносна оболења) затим шећерна болест и др.

(следи наставак)

Повратак православљу

РЕФЕРАТ ДР ГАВРИЛА КОСТЕЉНИКА, О МОТИВИМА СЈЕДИЊЕЊА ГРКОКАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ СА РУСКОМ ПРАВОСЛАВНОМ ЦРКВОМ, НА САБОРУ У ЛАВОВУ 1946. ГОДИНЕ.

Пречасни оци, високопоштована господо, делегати Сабора,

Прошло је 350 година од времена уније закључене у Бресту. Њен резултат је наша галицијска гркокатоличка црква. За то време свога постојања унија је исцрпела све своје могућности. За три стотине година хришћанство је, од мале јеврејске секте, постало светска религија. За исти период, протестантизам се учврстио као моћна нова редакција хришћанства на једној и на другој полулопти земаљске кугле. А Брестска унија?

Можемо себи да допустимо да питање уније поставимо у ширем контексту, да пратимо њену историју од самог почетка — од уније цариградског императора Михаила Палеолога на сабору у Лиону 1274. године. Каквих је све покушаја уније са Римском црквом било од стране неке од Источних цркава у томе дугом периоду? Па ипак је унија и сада тамо где је била у своме почетку. Она се увек распадала и распадала се. Риму су остали само они њени делови који су се потпуно денационализовали (на пример, холмшчаки, који су 1905. год. постали римокатолици и Пољаци, или Јермени у Галицији). То се може објаснити само овако: или је семе слабо, или је тле неподесно.

Римски апологети уније већ вековима понављају: „Тле је подесно! Само *graciosa fides*! Унија је прогоњена...” Они су у вези са унијом тенденциозно изврнули све околности, историјске и догматске. Ми смо дужни да објективно потврдимо да је у ствари православље то које је прогањано; на њега је вршен ужасан притисак који га је приморао на унију са Римом. Тако је, на пример, цар Михаил Палеолог ослепљивао своје рођаке, противнике уније, а државне великодостојнике и епископе је затварао у тамнице. Папски нунцији су посећивали тамнице да

би се лично уверили у „победу”; њима је било увек мало прогоњења и мучења присталица православља. И све то није помогло Михаилу Палеологу. Папе су непрестано позивале на покретање крсташког рата против Цариграда. Са унијом Грка су се задовољавали тада када су губили наду да их силом покоре. Када је Карло Анжујски са оружаном силом кренуо против Цариграда, папа Мартин IV је проклео Михаила Палеолога као „покровитеља шизме и јереси” и „лишио” га царског достојанства. И, ето, до тога је довела прва унија у историји Цркве. То је образац *»fidei romanae«*! На срећу, Михаил Палеолог је победио Карла Анжујског 1282. год. код Београда и сам је ускоро умро. И то је био неславни крај његове уније са Римом.

Никаква прогањања нису страшна за велику идеју. У пламену огња религија се још више учвршћује, утврђује и освећује. Православље је издржало и поднело многовековни турски јарам, па је издржало и прогоњење од стране католичких емисара. А Унија? Она нигде и никад није имала животне снаге, јер је била без корена. Она је била и остала вештачка творевина — зло семе.

Да ли је унија поновно успостављање оног јединства између Истока и Запада, које је постојало у првом миленијуму? Уопште није! Унија — то је нешто сасвим ново, чега у првом миленијуму није било, нити га је могло бити. Једино Православна црква је остала она иста Црква која је била и у првом миленијуму, а Рим се променио.

Унијати Украјинци се обично хвалишу пред православнима да су они онакви православци какав је био Владимир Велики, јер су тада још увек Источна и Западна Црква биле једна црква и Владимир Велики — кажу они — је „признавао римског папу”. Тобож, и он је био „католик” у данашњем значењу речи. Извртање историјске истине је нечасно. Владимир Велики је папи признавао само „примат части”, сагласно одлукама Другог и Четвртог васељенског сабора, што православни и данас признају папи. Међутим, Ватикански сабор предаје осуди свакога онога који папи признаје само „примат части”. Ето, у томе је промена! Према томе, Владимир је био такав „католик” какви су и данашњи православљани, а свакако не такав какви су данашњи унијати.

У првом миленијуму су папе (од Григорија VII већ сасвим одређено) стварале такву римокатоличку цркву каква није постојала у првим хриш-

ћанским вековима. Првих хиљаду година је постојала католичанска саборна црква у којој је делатност Римске цркве ограничена. Ту саборну стварну католичанску, цркву су разрушиле римске папе. Они су прекинули везу са свима источним црквама да би могли да се несметано развијају по својој схеми: папа — монарх у цркви, а у свету свемоћни цар над царевима. Римска црква је желела да под своје ноге потчини све остале цркве.

Како се гледало на претензије првенства, види се из речи папе Григорија I (590—604) упућених цариградском патријарху Јовану Поснику када је узео титулу „васељенски патријарх” (јер су га тако титулисали источни епископи). Ту је „новотарију” у својим писмима Јовану Поснику и другим епископима, сам папа овако окарактерисао:

„Нико (од римских папа) није за себе узурпирао тако непромишљену титулу, да не би изгледало да, узурпирајући славу једнога у јерархијском чину, исту славу пориче неком од своје браће... Због тога нека Ваша Светост никада никога не назива „општим оцем” (*generalis pater*), да не би, признајући другима незаслужену почаст, одузео себи заслужену... Ради те безбожне и горде титуле, Црква се цепа, срца све браће се доводе у заблуду, а узајамни односи се погоршавају. Шта ћеш ти, најдражи брате, одговорити на страшној провери будућем страшном суду због тога што хоћеш да те у свету називају не само „отац”, него „свеопшти отац” (*generis pater*)? Није то моја ствар — продужава наведени папа — него Божија ствар и писам само ја узнемирен него је узнемирена цела Црква, јер ће се свети канони, јер ће се свети сабори, које морамо поштовати, пољубити, па ће се пољубити чак и наредбе самога Исуса Христа.”

Из наведеног цитата се види ко је виновник разбијања првобитне братске љубави. Римска црква је у другом миленијуму уливала у свест својих верника да су то били горди цариградски патријарси Фотије и Керуларије, који нису хтели да се покорављају „Христовом намеснику” — папи римском. Али на основу сведочења папе Григорија I види се да су то били римски епископи, који су по сваку цену хтели да у цркви приграбе сву власт у своје руке.

До настанка протестантске револуције у XVI веку, Римска црква се развијала и живела у судару са Грчком црквом, јер тада још није имала другог противника. Када је у

Риму успело да и папе постану светски владари у својој папској држави, па да постану чак и „цареви над царевима“, који имају моћ да постављају и свргавају царе и краљеве, тада се код њих појавила идеја да цео хришћански свет претворе у „папску римску империју“ (*imperium Romanum papale*). Тада су они свуда где год су то могли, уништавали Грчку цркву. Свуда им је тактика била иста: тамо где из политичких разлога нису могли да Грчку цркву униште, пропагирали су и наметали унију. А када су над унијатама задобили потпуну власт, уништавали су грчки карактер цркве и уводили своје латинство. На тај начин су папе уништиле грчку цркву у некадашњој Моравској и Панонији, дело словенских апостола Кирила и Методија, у јужној Италији, па чак и у самом Цариграду, када су га крсташа на јуриш заузели 1204. године. Пољским и мађарским краљевима је стално сугерисана из Рима неопходност уништења „шизматика“. Како је унијатска црква могла да има било каквог успеха у таквим условима, поред Римокатоличке цркве, која је била непријатељски расположена према свему што је грчко, односно православно, и мислила само о томе како ће да ликвидира све што је грчко? Ради илустрације ћемо навести аналогију из наше новије историје. Чему су се могли Украјинци надати, као национална мањина, у националистичкој и шовинистичкој Пољској? То је потпуно тачна аналогија коју не увиђају једино унијати заслепљени искривљеним римским категоријама мишљења.

Чак сами латински аутори истичу чињеницу да је унија повезана са несрећом источних народа, а православе са — својом. Докле ћемо на себи носити неславу уније? Одступили смо од православне рођене браће да бисмо живели са својим вечитим непријатељима. Сами латини нас никада нису признавали за праве католике, јер нисмо били римокатолици. Били смо туђинци у њиховој цркви. Зар и сада, када је збачен туђински јарам, да на себи носимо бреме уније? Не! Ми смо дужни да живимо и радимо за славу и процват словенског света.

Наши су преци само зато примили унију што су преко ње очекивали помоћ. Али су се љуто преварили. Унија је унела у наш народ крвави раздор и постала оруђе његовог уништења. То су добро познате чињенице и на њима се, стога, не треба задржавати.

Православна Русија је и у она давна времена спасавала наш народ

од полонизације и латинизације. Када смо се национално поново родили, нико од нас није одобравао „пољску“ унију. Сећајући се неславне уније у нашој историји, ми нисмо ни хтели да се називамо „унијати“. Тај назив смо примали као увреду и понижење, те смо се због тога и прозвали „гркокатолици“.

Пољска је са благословом Рима уводила нову унију, тзв. „источни обред“ (*wshodni obrzadek*). Ради овога је позивала латинске монахе из целог света, а нашу галицијанску гркокатоличку цркву затворила је у вештачки постављене границе. Шта то значи? Стварање нове унијатске цркве, упоредо са многољудном постојећом унијатском црквом — у истој држави и истом периоду — сведочи о томе да су творци старе Брестске уније (Пољска и Рим) престали да се брину о нашој галицијској унијатској цркви, престали да мисле о њеном животу. Они су размишљали о њеном уништењу и ликвидацији. Католички Рим и Пољска су осудили на ликвидацију нашу галицијску унијатску цркву. А ми би требало да је још и сада продужавамо да би, на задовољство Рима, у нашем народу и даље сејали вечни раздор и у раздору продужили да живимо чак и у нашој галицијској цркви. Познато је да је унија разделила чак и наше три епархије на три партије, на три разне цркве, које су окривљавале једна другу због повезаности са Римом. Познато је да је унија била вечна борба међу партијама: између такозованих **правих католика и тајних шизматика**. Зар смо били дужни да продужавамо унију ради тога да нам из Рима и даље шаљу монахе визитаторе да нам суде?

Неопходно је имати на уму да је унија једино у Америци обична црква, једнака са другима, а код нас је она израз **верског рата** унутар православног света — на страни и у корист Рима. Унија — то је „иницијативна група за сједињење целог православног Истока са римским папом“. Да ли ћемо ми да водимо тај бесмислени рат? Сви основи уније су подлокани. Ко би још и сада хтео да се држи уније, тај се за сенку придржава. Богу хвала, ми смо слободни и хоћемо једним срцем и једном душом да прослаavimo Бога и Христа Господа са нашом најближом браћом: украјинском, руском, бјелоруском и са свима православним народима. Јер, православље је историјска вера Словена, а Словени су наследници хришћанске вере и културе Грка. Желимо да наше религиозно срце буде не у Риму, који нам

ништа није дао, бар не нама Украјинцима, него нам је био маћеха — него да буде у Кијеву, који је мајка целе Русије. Још за време пољског утицаја ја сам предвиђао и писао о томе да је први хришћански миленијум припадао Грцима, други романо-германима а да трећи миленијум мора да буде словенски. Сада се то већ остварује и ми морамо да идемо у сусрет својој великој судбини.

Догматске разлике

Када сам на ту тему разговарао са нашим свештеницима, они су ми одговорили: „У политичком односу је ситуација јасна; ми морамо само тамо да идемо. Али догме, догме!“ Јасно је да су они имали на уму римске догме о којима се Римска црква разликује од православне.

Потребно је да се сетимо да онда, када су Грци и наши преци пристали на унију са Римом, нису то учинили стога што су се убедили у оправданост римских догми, већ из чисто политичких разлога и мотива. Рим их је принудио да признају и римске догмате.

Они код којих није разум сасвим помрачен постојећим римским догматским схватањима, разумеће, бар из речи папе Григорија I, да би и саме римске папе у старини, ако би им неко предложио ватиканске догмате о божанском примату и непогрешивости папе, ове догме осудили као безбожне, охале измишљотине, противне светим канонима, саборима и наредбама самог Исуса Христа. Па, апостоле је Христос учио братству, а не монархистичким прерогативима.

Уосталом, противканонски покушаји римских папа који су, на крају крајева, довели до ватиканских догми, разделили су првобитну католичанску саборну цркву (расцеп Рима са Источним црквама), да би затим, кроз готово четири стотине година, разделили и саму Западну цркву (реформација, протестантизам). Они су заувек онемогућили сједињење и коезистенцију других хришћана са Римском црквом, јер ко се може сагласити да је Христос Риму предао своју Цркву у приватно власништво?!

Ако је папа Григорије I оквалификовао да ће се ради титуле „васељенски патријарх“ „Црква поцепати“, па колико се више ова квалификација односи на ватиканске догме?!

Познат је римски догмат „**филиокве**“ — учење о томе да Свети Дух исходи не само од Оца, као што је говорио Христос, него и од Сина.

Црквени историчар Харнак је оптуживао Римску цркву да је у њој „од папе Виктора (192—202) до Калиста (218—223) модализам био званична наука.“ Модализам је тврђење да су три Божанска лица у ствари једно лице, које се појављује у три вида или модуса: једном као Отац, други пут као Син и најзад као Свети Дух. У овоме је зачетак доцнијег римског учења о „филиокве“. Када се у четвртој веку појавила јерес аријеваца која је учила да је Син Божији само створење — прво и најсавршеније створење — у Риму су, као пандан аријевству, почели све више приближавати Бога Сина и Бога Оца. Почели су да уче да Свети Дух такође исходи и од Сина. Римљани су се позивали на текст еванђеља: „Он (Свети Дух) ће ме прославити, јер ће од мојега узети и јавиће вам. Све што има Отац, моје је: зато рекох да ће од мојега узети и јавиће вам“ (Јн. 16: 14—15).

Грци су се, са правом, противили овој поставци која је, током времена, на Западу све више прихваћана и признавана као догматски постулат Западне цркве. Међутим, из еванђеља произилази да је једино Бог Отац самобитно Божанско лице и да то нису ни Син ни Дух Свети. Син је рођен од Оца, а Свети Дух исходи од Оца (ср. Јн. 15: 26). Зато Христос и говори: „Отац мој је већи од мене“ (Јн. 14: 28).

Иако Син има све што има и Отац, ипак је у Сину све то „произведено“ (рођено од Оца). Ако Син није изворно Божанско биће, како би он могао бити извор Духа Светог? Ако би он био такав извор онда би и Свети Дух био дужан да Сина назива својим оцем и својим Богом. Ето, зато Грци тако упорно инсистирају на томе да је једини извор у Богу Оцу, а одбацивали су „филиокве“. Стога је битно да и овде говоримо о чувању чистог, неисквареног смисла еванђељског текста, о чувању Свете Тројице од апсурда до кога долази услед парадоксалне шпекулације.

Позанто је да је „Символ вере“ формулисан на прва два Васељенска сабора. О исхођењу Светог Духа је казано: „... који од Оца исходи“. Трећи и Четврти васељенски сабор је доне одлуку да се не сме „ником да дозволи нити да прими нити да исповеда другу веру... па ако би то били епископи или духовници — да буду лишени епископског чина, а духовници да буду лишени духовног звања. „Стога се не треба чудити што је папа Јован VIII, после помирења са цариградским патријархом Фотијем, писао патријарху 879 годи-

не у вези са „филиокве“ следеће: „Нека зна твоје братство да када је к нама дошао тај кога си ти послао и питао нас о светом Символу (вере), утврдио је да смо га ми сачували непромењеног какав нам је од почетка предан и да му нисмо ништа ни додали ни одузели, јер добро знамо да оне који би се усудили да нешто тако учине, чека тешка казна. И поново саопштавам твојој уважености да, што се тиче тога члана (*De hoc articulo*) због кога се појавила саблазан у црквама Божијим, има у нас потпуно поверење да га ми не само не изговарамо, него и оне који су се први решили да то раде, због своје неразумности, сматрамо за отступнике од Светог Писма и сматрамо да кваре свето учење Христа Господа, апостола и других Отаца, који су, сабрано се сакупивши, предали нам свети Символ вере. Такве Јуди прибрајамо, јер су се као и он усудили да изврше исто злодело; истина, они не предају на смрт тело Господње, али разарају верујуће, који су чланови Његова Тела, гурају једне од других и осуђују их на вечну смрт, или их муче са највећим задовољством, као што је то чинио и наведени ученик-издајница“.

Без обзира на наведено, Римска је црква на Четвртој Латеранској сабору (1215), Лионској другој (1274) и Фирентинској (1439) примили „филиокве“ као догму. Видите колико су катастрофални догмати Римске цркве, која је сама себе прогласила за непогрешиву! Али овде се радило о престижу Римске цркве, да би се доказало да је она „црква учитељица“, што је у првом миленијуму у ствари била Грчка црква. (Сви васељенски сабори су одржани под њеним покровитељством).

Латини, разоружани на сабору у Фиренци сунитном грчком аргументацијом, додали су уз „филиокве“ овакво објашњење: „Латинска црква прихвата само један извор или узрок Светог Духа, наиме Оца, а Син своје „producere“ Светога Духа има од Оца и „производи“ Светог Духа не сам из себе, него само из Оца. Ово се објашњење, у ствари, спушта до потпуне резигнације Латина. Ако Син „производи“ Светог Духа не сам из себе него само из Оца, тада Син није узрок за Светога Духа. Учешће Божанског Сина у исхођењу Светог Духа не може никако да буде исте категорије као учешће Бога Оца; пошто је сам Отац, узрочник, прво начело божанских лица довољан за следећа два „производна“ Божанска лица, Син сам по себи не може „производити“ Светога Духа. Према томе, с тачке гледишта исхођења Светог

Духа, Бог Отац и Бог Син не смеју да буду стављени у исти положај. Формула „филиокве“, која ставља у исти положај Оца и Сина у односу на исхођење Светог Духа је погрешна и недопустива.

Ако би Свети Дух исходио и од Оца и од Сина и тек заједно са њим „производио“ Светог Духа (мада за Бога време не постоји, већ се то подразумева условно), дошли бисмо поново на првобитни апсурдни закључак: Свети Дух би био у Богу друго поколење, био би син Божијег Сина и унук Бога Оца!

Међутим, односи међу Божанским лицима су савршено друкчији. Свети Дух се уопште не рађа од Бога Оца, него од Њега исходи, еманира. Еманиција из Бога Оца бива једновремено са рађањем Сина, иако, очигледно, Свети Дух и Син се налазе међу собом у различитим узајамним односима (као, на пример, код нас људи осећање и разум), али не у таквим да би Свети Дух исходио од Сина или да би Син бивао рођен од Светог Духа.

Нешто више смо се задржали на учењу о „филиокве“, јер је та тема порађала спорове и распре током целе историје хришћанске Цркве. Још ћемо се осврнути на римско учење о „непорочном зачећу пречисте Дјеве Марије“, које је прогласио за догму папа Пије IX, хвалећи при томе Римску цркву да чува непромењену веру и изражавајући наду да ће се сви народи улили као реке у Римску цркву и да ће она владати свима народима до свршетка света.

Још пре римског догмата о „непорочном зачећу“, Грчка црква је у VII или VIII веку увела празновање зачећа праведне Ане, мајке пречисте Дјеве Марије. Тај празник показује веру у то да је Богородица света од самог рођења. У Риму нису тај празник славили све до XIV века, пошто су веровали да је пречиста Дјева Марија зачета у првородном греху. О томе је тако говорио главни римски теолог Тома Аквински (XIII в.). Али, да ли је Римска црква могла остати у таквом положају да Грчка црква Богородицу поштује више него римокатоличка? Латински богослови су измислили учење према коме је пречиста Дјева Марија била „сачувана“ од првородног греха. То су поткрепљивали баш грчким литургичким текстовима који пречисту Дјеву Марију називају „најнепорочнијом, часнијом од херувима и непоредиво славнијом од серафима“. Међутим, то није све. На Тридентском сабору је Римска црква подигла на степен догме, учење блаженог

Августина о првородном греху као и то да су Адам и Ева до првородног греха били бесмртни и да су људске страсти последица првородног греха.

Ако је пречиста Дјева избегла првородни грех, јасно је да она треба да је таква особа као што су Адам и Ева, то јест телом бесмртна и без страсти. Али Богородица је умрла као и други људи и, разуме се, није била лишена сваке страсти, јер је несумњиво и јасно да су страсти нормалне и коначне природне последице. Због тога је лажан римски догмат о непорочном зачећу и лажне су тридентске догме о последицама првородног греха. Боље је држати се веровања Православне цркве, у којој не постоји догма о последицама првородног греха, а зачеће праведне Ане је признато као свето, без расуђивања и умовања о детаљима који за људе остају тајна.

Аналогно стоји ствар и са свима другим догматским погледима Римске цркве, по којима се она разликује од православне, грчке. Хвала Богу што се сада можемо ослободити од посебних римских догмата и њихових догматских теорија. Сасвим је јасно да неопходни препород не може да дође из Римске цркве, јер

је она спутана разним лажним догмама. Духовни препород може да дође једино из Православне цркве, али, по моме мишљењу, уважени оци, не без нашег учешћа. Све ново треба да буде гипко да би истиснуло умртвљене конструкције. Такав гипки дух су имали и прва једино-хришћани. Они су, пре тога, били јеврејски прозелити. Нису били ни Јевреји ни незнабошци, па им је стога било и лакше да приме хришћанство. Како сведочи историја, баш су они били први весници хришћанства у свету. Исто је и код нас, оци и браћо, дух гибак. Много смо преживели и спремни смо да оставимо оно што је одумрло у нашој претходној вери. Немојмо да нам узалуд прође то наше призивање. Предстоји нам велико дело, свечасни оци. Победите све тешкоће, отворите слепима очи, ободрите малодушне, уложите све своје снаге на повратак галицијског народа вери својих предака, чистој хришћанској вери, светом православљу.

Предлажем да наш Сабор поништи одлуке Брестског сабора из 1596. године, да се одрекне Рима и уније са Римом и да се врати својој светој Православној цркви.

Треба да се мало задржим и на називу „сверуске цркве“. Свима нам је познат тај историјски назив. Он се употребљавао не само у Русији него и пољско-литванској држави. Христовој цркви је својствено „јединство свих цркава“, тим пре када се цркве налазе у истој држави. Назив „Руска православна црква“ потиче још од православне цркве кијевске Русије, одакле долази и сам назив „Рус“, у смислу „Русија“. Она у себи сједињује православне украјинског, великоруског и бјелоруског народа у тој мери у којој сама „Кијевска Рус“ историјски сједињује украјински и бјелоруски народ. Ако се код кога појави бојазан да ће јединство са Руском православном црквом имати за последицу русификацију западноукрајинске цркве, указао бих на чињеницу, да Православна црква признаје националне принципе сваког народа.

Захвални смо Богу на овом срећном повратку, и што Божијим промислом можемо да ступимо на велики пут поновног јединства са црквом свога народа.

превео с руског
Јован Б. Олбина

ТАБЕЛА ТЕКСТОВА, ГЛАСОВА И НАПЕВА

Наслови текстова — стихира и називи напева	Први глас 2 напева	Други глас 3 напева	Трећи глас 2 напева	Четврти глас 3 напева	Пети глас 2 напева	Шести глас 3 напева	Седми глас 1 напев	Осми глас 4 напева
1. На Господи возвах Самостални напев	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante
2. На Стиховње Стиховни нап.	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato
3. Тропар тропарски нап.	2. нап. Andantino	3. нап. Andantino	1. нап. All. moderato	3. нап. Andantino	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. Andantino	3. нап. Andantino
4. Сједални Сједални нап.	2. нап. Andantino	3. нап. Andantino	1. нап. All. moderato	3. нап. Andantino	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	3. нап. Andantino
5. Антифони Антифонски нап.	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato
6. По 8. пјесми канона (Величит душа моја) Катавасијски нап.	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	4. нап. All. moderato
7. На Хвалитех Самостални нап.	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante	3. нап. Andante	1. нап. Andante	1. нап. Andante
8. Славословије Славословни нап.	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato	1. нап. All. moderato	2. нап. All. moderato
9. Блажена Блаженски нап.	2. нап. ¹⁵⁾ Andante	2. нап. Andante	2. нап. Andante	1. нап. Andante	2. нап. Andante	2. нап. Andante	1. нап. Andante	3. нап. ¹⁶⁾ Andante
10. Кондак Кондачки нап.	2. нап. Andantino	3. нап. Andantino	2. нап. Adgio	3. нап. Andantino	2. нап. Andante	1. нап. Andantino	1. нап. Andantino	3. нап. Andantino

11. Егзапостилариј — Свјетилни
Егзапостиларни — Светилни
нап.

¹⁵⁾ Обележена песма изводи се за нијансу брже или спорије.
Прва два блажена се певају по посебном „спором попеву“.
¹⁶⁾ Прва четири стиха се певају по 2. попеву (исти и за бр. 2, 5 и 8)
а стих 5., 6., слава и инице по 4. напеву.

У „Каленићу“ бр. 1/88, стр. 7—9, објављен је чланак проф. Воје Илића: Српски осмогласник. Из техничких разлога изостављена је ова табела коју сада објављујемо.

Из епархијског летописа

МАНАСТИР НИКОЉЕ У ОБНОВИ

Манастир Никоље се налази у реону Доње Шаторње; њега је подигао 1425. год. властелин деспота Стефана Лазаревића, Никола Дорјановић. Овај је манастир, увучен у само подножје планине Рудник, са свих страна је заклоњен зеленом гором, као што и приличи светињама да буду одвојене од свакидашњег саобраћаја, људи и динамике живота.

Јер монашке молитвено тиховање, подвизавање и усамљеност увек су доприносили боговиђењу, као што су то доказали монаси пустињаци из египатске пустиње, Синајске и Свете Горе.

Манастирска мистика је од искона привлачила људе и они су се, као хришћани, хранили са трпезе Свете литургије и тако, надахнути Духом Светим, чезнули да пођу у сусрет пречистоме лику Спаситеља, у свет Господа Исуса Христа.

Тако је и манастир Никоље још од 15. века, био духовна светиња овога дела Шумадије; и ту су хришћани долазили кришом, да се у овом светом храму помоле Господу Богу, да им дарује духовну снагу, како би издржали вишевековне турско ропство и понижења, и доживели ослобођење своје поробљене отаџбине.

Духовници су окупљали свој народ око себе, бодрили га и уливали му наду да ће из таме изаћи и да ће се појавити светлост.

Више од сто година црква манастира Никоља служила је као парохијска црква, и у њу су долазили грађани села Блазнаве Горње и Доње Шаторње и других суседних села.

Празничним данима, а посебно на Божић, Ускрс, Духове и о другим већим празницима, народ је хитао у ову светињу да се помоли Богу, причести себе и своју децу. Био је обичај да свака породица понесе ручак и постави на камен софре, те се после службе Божије и Светог причешћа, седело и ручавало, а народна музика је свирала, орила се песма и коло се играло.

Одмах после другог светског рата, свештеник је веома ретко одлазио у ову цркву, из објективних разлога, лошег пута, не због самога себе, већ и због народа, јер нису могли лако доћи.

Међутим, у овим данима је синула божанствена светлост код овога светог храма манастира Никоља (који је дуго година био затворен и тужан) јер је Његово Преосвештенство епископ шумадијски господин др Сава осетио духовну празнину овога краја, и – са својим сарадницима:

архијерејским намесником крагујевачким Драгославом Степковићем протојерејем, архијерејским намесником орашачким Миленком Дидићем протонамесником и Радославом Прокићем, архитектором – посетио овај манастир и разрушен манастирски конак, утврдивши да треба хитно приступити његовој обнови.

Са својим сарадницима Његове Преосвештенство је донео одлуку да се хитно започне са обновом конака, како би се што пре у њему повратио монашки живот и манастир Никоље наставио да живи као што је то било пре сто година.

Ова одлука Његовог Преосвештенства епископа шумадијског господина др Саве је од великог значаја; срдечно је поздрављена од хришћана, који већ дају своје прилоге за обнову манастира Никоља.

Нека је сретно ово племенито дело.

Алемпије Марковић,

У БАЧИНИ ПОНОВО ОЖИВЕЛО БРАТСТВО ПРАВОСЛАВНЕ НАРОДНЕ ХРИШЋАНСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

На предлог и иницијативу Његовог Преосвештенства епископа шумадијског господина др Саве, у Бачини је, први пут после рата, поново оживело подмлађено братство наших богомољаца (богомолитеља).

Према одушевљењу чланова-почетника, има се утисак као да се на овај корак чекало годинама да би се кренуло. Два су разлога за то: прво, у овој парохији још од пре рата постоји чврста духовна основа, и друго, покрет добија поново своју ранију улогу и актуелност у духовно и морално опустошеној садашњости, која траје, и у несигурности и неспокојству од сутрашњице, која долази. Имајући све ово у воду, и за ово послератно, обновљено братство, може се слободно рећи да је спонтано и самоникло.

Између два последња рата старо Богомољачко братство у Бачини било је у саставу братства „Св. Јован Крститељ” у Орашју. Сада, обновљено братство, делује самостално под новим именом: „Св. Јован Богослов”. Дакле, слава новог братства биће свети апостол и еванђелист Јован Богослов, „апостол љубави” сведок Преображења Господњег, и веделац Таворске светлости – који се слави 26. септембра по ст. календару.

Почело се скромно, али јасно и одлучно. Братство, за сада, броји 15 чланова, и одмах је себи изабрало свог председника, благајника и секретара. Ту је и почасни члан Живојин Ђорђевић, 91-годишњак, једини живи члан старог братства, са својим још увек свежим сећањима и искуством. Каква је сврха и циљ овога братства данас?

Објављен је тихи рат: пијанству, крађи, лажи и другим мрачним пороцима, а уводи се редовно похађање богослужења, држање постова и празника, редовно приступање Светим тајнама исповести и причешћу, како здравих тако и болесних, и других светих врлина и хришћанских подвига. Полако се телевизија, новине и друго рекла-казала штито, замењују молитвеником, Светим писмом, Духовном лиром, светоотачком (исихастичком) и другом духовном литературом, а кафане црквом. А основни и коначни циљ свега је сопствено вечно спасење и спасење својих ближњих. Има ли овога, на овој земљи, за човека светијег и узвишенијег, али и тежег, циља?

Богојављење у Крагујевцу

„КАКО СУ УЗВИШЕНА ТВОЈА ДЕЛА
ГОСПОДЕ...”

Још у Старом завету, кроз уста пророка Исаије, Господ је обећао да ће походити свет и јавити се људима. Зато пророк и теши народ свој да не клоне у ишчекивању доласка Спаситеља света, и каже: „И јавиће се слава Господња, и свако ће тело видети. Јер уста Господња тако говорише (Ис. 40,5).

Обучен у истинско тело и у истинску смерност, Господ Исус дође из Галилеје на Јордан ка Јовану, да се крсти од њега. За време крштења јави се Св. Тројица – глас Бога Оца, Син који се крштавао, и Свети Дух у виду голуба. Овим Богојављањем Господ наш, и Бог наш, је испунио Своје давнашње обећање да ће се јавити на земљи и са људима поживети.

У спомен на видљиво јављање невидљивог Бога, Црква сваке године врши чин крстовданског и богојављенског водоосвећења.

Ове године празник Богојављења је био изузетно посећен у многим нашим храмовима, у односу на раније године. Ово се може објаснити богочежњивошћу човекове душе која жуди за истинским и непролазним духовним вредностима.

У Саборном храму крагујевачком Свету литургију је служио Преосвећени епископ Сава са свештенством града Крагујевца; служба је отпочела у 8 часова. Још пре почетка Свете литургије – побожни народ је пристизао да би од самог почетка узео молитвено учешће у Светој евхаристији и у чину богојављенског водоосвећења. Била су препуне и црква и порта. Хиљаде боготражитеља тискали су се да би дошли до ове светиње. Због толике посете чин водоосвећења је поновљен.

Слично је било и у Старој цркви крагујевачкој.

Посматрајући овај приказ – тај Божји народ, који, на првом месту, Бога тражи, јер је драговољно дошао својој цркви и Богу – човек у усхићењу заједно са псалмопесником узвикује: Велики си Господе и чудна су дела Твоја!

СВЕТИ САВА СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У КРАГУЈЕВЦУ

Сваке године град Крагујевац свечано прославља Светога Саву, духовног вођу српског народа, учитеља и просветитеља. Светосавска прослава се састоји из два дела: свечаног богослужења и преподневног програма у храму, а други део обухвата академију – свечану приредбу у част Св. Саве – која се приређује увече, у дворани Епархијског административног центра.

Празнично бденије уочи празника служио је епископ Сава са свештенством града Крагујевца, а на сам празник Св. литургију у 8 часова.

Како је ове године за Св. Саву био зимски ђачки распуст, то су обе крагујевачке цркве, Саборна и Стара, биле препуне предшколске и школске деце, омладине и одраслих.

На Литургији певао је „Хор младих“ из Крагујевца. За време причасна прочитана

је посланица Његове Светости патријарха српског господина Германа и свих архијереја Српске православне цркве, упућена „Духовној деци о Св. Сави 1988. године“. После Св. литургије епископ Сава је пререзао славски колач, а затим је изведен Светосавски програм уз рецитације и певање Светосавске химне. Програм је водио протонамесник Радован Чанчаревић, парох при Саборном храму. Учесницима програма Епископ је, са архијерејског престола, поделио поклоне, а осталој деци раздвојени су поклон-пакетићи, а затим се прешло у салу на послужење.

Овако свечано било је и у Старој цркви крагујевачкој. Светосавски програм припремио је свештеник Момчило Рајковић, парох при Старој цркви.

Увече, у 6 часова, приређена је свечана академија у Епархијском центру. У програму су учествовали: деца, омладина, „Хор младих“ и гуслар. „Хор младих“ кога води гђа Јованка Секулић, певао је Тропар Св. Сави и „Тебе Бога хвалим“.

Све присутне поздравио је свештеник о. Ненад Михајловић, који је овај програм режирао, сакупио учеснике, са њима активно радио, припремио програм и веома успешно до краја га извео.

Поред рецитација, реситала и хора, имали смо ретко задовољство да чујемо песму гуслара Милутина Гоберића: „Гусларска поема“.

Група омладине извела је позоришни комад: „Солунци говоре“ од Антонија Ђурића. Комад је веома успешно изведен, на опште задовољство свих присутних и уз велике аплаузе у сали. Било је веома потресних сцена, а било је и хумора. Сала је била препуна, већи број је стајао, а многи су стајали у холу и само нешто од свега овога видели.

Молитвама Светог Саве, нека Господ Бог благослови нашу децу, нашу омладину, домаћине ове славе и све оне који су допринели овом слављу, које ће остати дуго у нашем сећању и у нашим срцима.

Слободан Пантић,
протонамесник

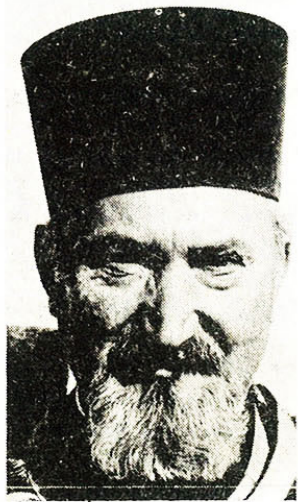
За време
Светосавске
академије
у Епархијском
административном
центру
у Крагујевцу

Епископ Сава
са учесницима
у програму
Светосавске
академије
и глумцем
Тихомиром
Арсием

ПРЕСТАВИО СЕ КА ГОСПОДУ

Протојереј
БОГОЉУБ ЂОРЂЕВИЋ
архијерејски намесник
колубарско-посавски у пензији

У претпразништву Божићних празника, у време кад се сва православна васељена спрема за празновање рођења Спаситеља света – једна честита старина, прота Богољуб Ђорђевић из Лазаревца преселио се у вечност. Тужна вест да је прота Божа уснуо у Господу брзо се пронела Епархијом шумадијском и ван ње. Многи његови познаваоци изненађени су његовом смрћу, јер је прота био веома свеж. Болест је била кратка, али тешка.

И док је свуда торжественост прослављано Рођење витлејемског Богомладенца Христа, у питомој, чазбеној и славној Колубари божићна свечаност и радост била је прожета велом туге и жалости, јер је свештенство колубарско-посавског намесништва, богослужећи у својим храмовима, приносило молитве Богу и за покој душе свога омиљеног проте Боже, како су га многи из милоште звали. Звона свих цркава у Колубари огласила су протину смрт; његово тело је лежало у цркви шопићкој, у којој је прота скоро четири деценије служио Богу и своме роду. Сви свештеници из овог, као и из околних намесништва и многи поштоваоци покојног проте, хитали су у Шопић да изразе саучешће породици и молитвено учествују на противном опелу. Журио је и епископ шумадијски господин др Сава, из Крагујевца, да изврши опело над земним остацима покојног проте Боже.

Преосвећени Владика је тачно у заказано време отпочео чин опела у порти Шопићке цркве, уз саслужење двадесет седам свештеника. Опело су улепшале монахиње манастира Ћелија својим умилним појањем. То су били присутни многи противни бивши парохијани и поштоваоци са разних страна, иако је тог дана Божић кад се, по обичају, не иде од своје куће. По општој оцени то је била најпосећенија сахрана једном свештеном лицу у тој околини, што је својеврсни доказ колико је прота био поштован и вољен. Збиља, прота Божа је заорао дубоку бразду у своме дугогодишњем пастирском раду.

Од покојног проте се опростио врло упечатљивим речима владика Сава, истакавши његову ревност у дугом и плодном пастирствовању служећи Богу и народу. Те речи су биле прави мелем за увелећу породицу: племениту супругу Раду, добродетелног сина Војислава, снаху Олгу и унуке. Веома осећајно и бираним речима од проте се опростио и његов поштовалац и наследник на дужности архијерејског намесника, прота Живорад Јаковљевић, парох лазаревачки. Он је изнео његову биографију у најкраћим цртама, рекавши да је рођен 1915. год. у Лазаревцу, где је започео школовање, а продужио га у Београду и Сремским Карловцима и ту завршио богословију 1935. год. Следеће године примио свештенички чин и добија парохију код Сремске Митровице одакле се услед ратних неприлика премешта у Брајковац. После кратког времена прелази на шопићку парохију 1941. год. на којој остаје све до пензионисања.

За свој несебичан пастирски рад под врло тешким условима, прота је одликован 1958. год. протонамесничким чином, а исте године постављен је и за арх. нам. колубарско-посавског, да би већ следеће године био одликован чином протојереја. Прота Жика је посебно истакао протине особине: тачност и педантност у вршењу својих свештеничких дужности, где се трудио да у потпуности задовољи своје парохијане. Особито се истицао харитативном делатношћу у својој парохији, посебно после рата, када је са људима кору хлеба делио. Зато је сматран сиротињском мајком.

У целокупном раду проти је несебично помагала његова верна животна сапутница, уважена протиница Рада.

Молимо се Богу да награди овог вредног делатеља на њиви Господњој венцем неувеце славе у Царству своме, уз речи:

Вечан ти помен драги нам прото и Бог да ти душу прости! *Радован Чанчаревић*
протонамесник

АКО ГОСПОД ХТЕДНЕ
живећемо и учинићемо ово

(Јак. 4:15)

16. март – среда (IV н. поста),
ВРЕОЦИ – Архијерејска литургија и исповест свештенства колубарско-посавског;

18. март – петак (IV н. поста)
БЕЉИНА – Архијерејска литургија и исповест свештенства бељаничког и космајског намесништва;

21. март – понедељак (V н. поста)
ЛАПОВО – Архијерејска литургија и исповест свештенства лепеничког намесништва;

22. март – уторак (V н. поста)
БАЊА (Аранђеловац) – Архијерејска литургија и исповест свештенства орашачког намесништва;

23. март – среда (V н. поста)
РЕКОВАЦ – Архијерејска литургија и исповест свештенства левачког намесништва;

25. март – петак (V н. поста)
СЕЛЕВАЦ (Смед. Паланка) – Архијерејска литургија и исповест свештенства јасеничког намесништва;

31. март – четвртак (VI н. поста)
ТРНАВА (Топола) – Архијерејска литургија и исповест свештенства опленачког намесништва;

1. април – петак (VI н. поста)
МЛАДЕНОВАЦ – Архијерејска литургија и исповест свештенства младенувачког намесништва;

4. април – Вел. Понедељак исповест свештенства крагујевачког намесништва пре подне у Саборној цркви;

Стара Црква – Крагујевац – Архијерејска литургија у 18 часова;

5. април Вел. Уторак
ВАРВАРИН – Архијерејска литургија и исповест свештенства темнишког намесништва;

6. април – Вел. Среда
СВЕТОЗАРЕВО – Архијерејска литургија и исповест свештенства беличког намесништва;

Каленић ГОДИНА X
56 (2) 1988.

издаје Српска православна
епархија шумадијска.

Изрази шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и
одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:

„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Милић“
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена 400,00 динара примерак

Годишња претплата 2.400,00 д, а за
иностранство: 15 ам. долара.